

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

17 De his, quae pertinent ad substa[n]tia[m] ue[n]ditio[n]is.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

673
bitum Ecclesiæ, vel ad quamvis aliam eiusdem Ecclesiæ utilitatem. At verò in vendendis ac alienandis Ecclesiæ bonis, Canonicum ius, non civile seruandum est: Canonico verò iure talis formula venditionis constituta non est. *Glossa & alij in c. dudum de rebus Eccles. non alien. in 6.* Si dicas solennem formulam iuris contentam in *l. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. Eccles.* approbatam esse in iure Canonico: quippe quæ posita est in libro *De rectorum. c. hoc ius decimo, questione secunda.* Respondeo cum *Glossa, in c. dudum modo citato*, eam legem civilem non ibi approbari, sed referri, vt ostendatur studium piorum Imperatorum in Ecclesiâ.

Secundò: Res fisci cum venduntur sub hasta vendi debent. *l. Edictio. C. Si aduersus fiscum, & l. l. Duplex, l. ult. C. de fide instrumento.*

Tertiò: cum res venduntur vltima voluntate testatoris, & auctoritate eorum, quos nominauerit ad testamentum implendum, sub hasta vendi solent. *Bartolin. l. ff. de Alimentis & cibarij legatis.*

Quartò: cum Respublica, vel Fiscus bona alterius vendit, ad debitum eius soluendum, hasta subiicit. *C. Si quis, C. de Rescinden. vendit. & l. 2. & l. vltim. c. Si propter publicas pensationes. l. ordo. C. de executione rei iudicata.*

Quintò: Bona absentium cum venduntur, sub hasta vendica moris est. *l. Fundus qui, ff. de Rescinda emptione.*

Sextò: Bona pupillorum, vel minorum, sub hasta venduntur, vt habet communis opinio cum *Glossa & Barto. in l. Et si sine. ff. de minoribus & speculat. in titu. de emptione & venditione. §. nunc dicendum, versiculo.* Si igitur tutor, quia talia bona æquiparantur bonis Ecclesiarum: & bona Ecclesiarum, vt diximus, iure civili, hasta subiiciuntur ad vendendum.

Secundò quæritur, quænam requiratur venditio, quæ sub hasta fit? Respondeo, ad eam quinquè vel sex esse requisita, vt colligitur ex *Bartol. in l. licitatio. ff. de publican. & vltim. ex Bal. in l. ordo. C. de executione rei iudicata. Speculat. in titu. de emptione alias de citat. §. sequitur. versiculo.* Si verò subhasta. Primum, vt publica voce præconis proclamantis fiat. Secundò, vt publica præconis proclamatio fiat intra certum tempus: quod tempus in rebus fidei, & Ecclesiarum, viginti dies habet. *auth. Hoc ius porrectum, C. de Sacrosanct. Eccles.* In alijs bonis est arbitrium, eorum videlicet arbitrio, quorum auctoritate ipsa bona venduntur, (verbi gratia) tutorum, curatorum, vel eorum, quibus id muneris est à testatore commissum, vt testamentum impleant, vel iudicum, aut Magistratum, aut consuetudine gentis, prouinciæ, vel populi. Tertiò, vt res quæ venditur, addicatur, & tradatur plus cæteris offerenti intra tempus venditioni præstitutum: infra quem temporis terminum semper admittitur alius, qui plus offert: & is qui primus obtulit, liberatur ab obligatione emendi per secundum plus offerentem: ita tamen vt semper is qui primo obtulit, etiam superatus ab alijs, plus offerte denuo queat; & non solum bis, sed etiam sæpius. Quartò, vt statim atque aliquis pretium obtulerit, cogatur etiam secundum conscientiam id soluere quod obtulit, nisi alius plus offerat. Quintò, vt res quæ venditur, tradi possit minus offerenti, propter faciliorem, vel vtiliorem pretij solutionem, nimirum, quia fit magis idoneus ad soluendum. Sextò, vt si plures offerant, tradatur res primo offerenti, si cæteri solum tantundem obtulerint.

Quod si plures in offerendo concurrant, & sint æquè idonei ac parati ad soluendum, & tantundem offerant, liberum erit his, quorum auctoritate bona venduntur, tradere cui voluerint, vel rem quæ venditur, in singulos diuidere.

Tertiò quæritur, quodnam sit iustum pretium rerum quæ sub hasta venduntur, quod est quætere, An eo ipso, quo res aliqua sub hasta venditur, iusto pretio, tradatur ei,

qui plus cæteris offert? Respondeo, talium venditionum conditionem, & vim esse, vt iustum pretium iudicetur, etiam secundum conscientiam id quod vnus offert, si amplius quam reliqui, intra tempus hasta præfinitum obtulerit.

Quare eo ipso omnis fraudis suspicio in tali venditione cessat, & contractus confirmatur. *l. Si quis C. de Rescinden. vendit. & l. vltim. & C. Si propter publicas pensationes.* Hoc tamen locum habet, quando aliunde certò, vel satis probabiliter non constat fraudem intercessisse: ex quo fit, vt venditiones sub hasta rescindi nequeant, nisi fraus certò constiterit.

Quæres, quænam fraudes committi possint in hac re? Respondeo, posse committi ex parte venditorum, & ex parte emptorum: venditorum quidem. Primò, si venditores tempore, quo sunt pauci emptores, qui offerendo pretium augeant, bona hasta subiiciant. Secundò, si fecerint, vt res tradatur offerenti pretium ante tempus hasta præfixum. Tertiò, si scienter vitia rei occulta taceant, vel occultauerint, hoc est, si in totum vel ex parte silentio præterierint. Quartò, si aliquos supposuerint, qui pretium augeant, vt res pluris, quam valet, vendatur, aut si alios arceant ab addendo & augendo pretio, quo res minoris ematur, & tradatur ijs, quibus ipsi voluerint, videlicet consanguineis, vel amicis.

Ex parte emptorum fraudes etiam contingunt. Primò, cum emptores curant, ne alius pretium augeat, vt ipsi minoris emant. Secundò, si emptor ob inuidiam, vel odium, contendendo, pretium identidem augeat, nõ vt ipse emat, sed vt alius cariore pretio rem habeat.

Rogabis, an venditores, quorum auctoritate bona venduntur, tuta conscientia aliquem supponant, vt pretium offerat, ne res ematur minoris, quam valeat? Respondeo id ab eis tuto fieri, si bona fide crediderint res minoris emptum iri, quam alioqui valeant. Porro pretium rerum sub hasta venalium, solet variari pro paucitate, vel copia emptorum, qui pro varietate temporum & circumstantiarum plures, paucioresque sunt: vt rectè annotauit *Medina de restituendis rebus questione trigesima prima.* Veti quo modo restituendū est, quod tali genere venditionis per fraudem est acquisitum? Respondeo, rescindendam esse venditionem officio Iudicis, vel mutuo consensu emptorum & venditorum; vel damnum refarciendum aucto, vel diminuto pretio.

Quartò quæritur, An venditio rei sub hasta facta iudicis auctoritate & decreto excludat exceptionem deceptionis dimidiæ partis in pretio? excludit. *Bart. in l. 1. de præd. decurion. sine decreto iudicis non alien. lib. 10.* Ioannes Andreas in additionibus ad *Speculatorem titu. de citat. §. sequitur, versiculo.* Si verò subhasta.

De his quæ pertinent ad substantiam venditionis.

CAPVT XVII.

PRIMO quæritur, quot, & quæ ad venditionis substantiam spectent? Respondeo cum *Glossa in l. Pacta conuent. 2. in verbo, ex pretio. ff. de contrahen. emptio.* & cum *Bartolo in l. Singularia ff. Si certum petatur. & Baldo in l. In ementio. C. de contrahen. empt.* Tria ad substantiam venditionis requiruntur; Rem ex parte venditoris; Pretium ex parte emptoris; consensum ex parte vtriusque. Primum igitur necesse est, vt sit res, vel sit rem futura speretur. *l. Nec emptio. ff. de contrahen. empt.* Nam futuri actus futurus, & ancillarum partus, & animalium factus, factus retis, vel alea, captus auium vendi queunt, *l. Nec emptio, nuper allata. l. Si factum. ff. de actionibus empti, & venditi.*

Quid verò, si res non tota, sed ex parte subsistat? Respondeo: si res verè non extet, venditionem non valere; quod si ex parte subsistat, vim ex ea parte habere, & officio iudicis, pretium minuendum; & præstandum, quod interest emptoris. Nam in *l. Domum ff. de contrahen. empt.* in hunc modum habetur: (Domum emi, cum eam & ego, & venditor combullam ignoraremus Nerua, Sabinus, Calpurnius nihil venisse, quamvis area maneat, pecuniamque solutam condici posse aiunt. Sed si pars domus maneret, Neratius ait, in hac quaestione multum interesse, quanta pars domus incendio consumptæ permaneat. Vi si quidem amplior domus pars exusta sit, non compellatur emptor perficere emptionem, sed etiam quod forte solutum est, repetat à venditore. Si verò vel dimidia pars, vel minor quam dimidia exusta fuerit, tunc coactandus est emptor venditionem adimplere, æstimatione boni viii arbitratu habita, ut quod ex pretio decreverit propter incendium fuerit inuentum, ab huius præstatione liberetur. Sin autem venditor quidem sciebat domum esse exustam, emptor autem ignorat, nullam venditionem extare, si tota domus ante venditionem exusta sit. Si verò quantacunque pars ædificij remaneat, & state venditionem, & venditorem emptori quod interest, restituere. Simili quoque modo ex diverso tractari oportet, ubi emptor quidem sciebat, venditor autem ignorabat. Et hic enim oportet & venditionem stare, & omne pretium ab emptore venditori, si non deperit, solvi, vel si solutum sit, non repeti. Quod si vtrique sciebat, & venditor, & emptor, domum esse totam ante exustam, vel ex parte, nihil actum fuisse dolo inter vtramque partem compensando, & iudicio quod ex bona fide descendit, dolo ex vtraque parte veniente, venditionem constare non concedente.) Sic in ea lege, ubi Glossa in verbo (*nihil actum*) annotat, quando vtrique scit totam domum esse combustam, vel ex parte, nihil etiam actum fuisse, videlicet, quod attinet ad partem exustam: nam id iuris quod est de toto, ratione totius, est de parte ratione partis. *l. Qui scit ff. de vser.*

Quid si Titius duos seruos emerit vno eodemque pretio, quorum alter ante traditionem mortuus est; vnum in vno tantum illorum emptio consistit? Respondeo, minime. *l. Si duos, C. de contrahen. emptio.* & ratio est, quia Titius credit bona fide vtrumque viuere, nec emptus fuerat aliqui, nisi vtrumque simul. *Glossa in eadem l. Si duos.*

Secundò quaeritur, An traditione rei venditæ, statim dominium ad emptorem transferatur? Respondeo, minime, nisi pretio ab emptore soluto, vel habita ea fide de pretio soluendo. Bartolus & Baldus in *l. Quod vendidi ff. de contrahen. empt.* in qua lege sic habetur. (Quod vendidi & tradidi, non aliter sit accipientis, quam si ante pretium nobis solutum sit, aut factis eo nomine factum, vel etiam fidem habuerimus emptori sine vlla satisfactione.) Et *Instit. de rerum diuisione, §. Vendita*, legimus: Venditæ verò res & traditæ non aliter emptori acquiuntur, quam si is venditori pretium soluat, vel alio modo ei satisfecerit, veluti ex promissione & pignore dato.

Ex promissione vocat Imperator Fideiussorem, qui pro emptore promittit se pretium soluturum. Quare in hoc differret causa emptionis à reliquis causis; quod in ea non transferretur rei venditæ dominium, vtrumque res tradita sit, nisi soluto pretio, in aliis verò causis, utpote donationis, mutui, dotis, & similibus, is qui tradit, dominium statim in accipientem transfert. Quo fit, ut si venditor, quasi mox pretium conuentum accepturus, rem emptori traderit, & is venditori non soluat, vel non satisfaciatur, possit rem venditam & traditam ut suam vindicare, vel nondum traditam loco pignoris retinere, donec pretium soluat. Dixi, (loco pignoris) quoniam pignus proprie non est, sed quasi pignus, nemo enim rem suam iure pignoris habet, *l. Neque pignus ff. de Regul. iur.*

Hinc etiam est, ut venditor fructus rei venditæ sibi retinere, queat, donec ei emptor pretium soluat, vel satisfaciatur,

quia ad emptorem dominium non transtulit. Ceterum alicubi statuta esse solent, quibus princeps & Respublica prohibent, ne dominium translatum ad emptorem censeatur, quamuis ei tradita sit res, vel habita fides de pretio, vel fideiussor datus, vel pignus venditori, donec pretium integrum persoluetur.

Tertiò quaeritur, An aliquando absque traditione rei, sola venditoris voluntate, dominium rei ad emptorem transeat? Respondeo, aliquando transire, quia iurisdictione res tradita censeatur, ut in his causis quas subiciamus. Primum quidem, ut cum Titius rem, quam Caio commodauerat, vel locauerat, vel apud eum deposuerat, postea ei vendiderit, vel donauerit, vel dotis nomine dederit. *l. Quæ ratione, §. Interdum etiam, ff. de Acquiren. rerum dominio & Instit. de Rerum diu. §. Interdum.* Nam quamvis Titius Caio ex venditione non tradiderit rem; eo tamen ipso quod patitur rem esse Caij, statim Caius dominium acquirit, perinde ac si venditione eam traditam accepisset.

Secundò, si acceruum lignorum emeto, & cum venditor tollere me iusserit, simul atque custodiam postuero, traditus mihi videtur, *l. Quorundam, ff. de Acquiren. possess.*

Tertiò, si res emptas consignet emptor, perinde est, ac si eas traditas accepisset, *l. Quod si, ff. de periculo, & comm. rei venditæ, ubi habetur: Videtur autem trabes traditas, quas emptor signasset, ubi Glossa: Nota, in iur. signationem pro traditione haberi aliquando. An verò si dolium vini figuerat ab emptore, eo ipso traditam censeatur, incertus indicabo.*

Quartò, si res vendita sit in conspectu, & venditor ex editore loco dicat se vacuam possessionem tradere, eo ipso tradita videtur. *l. Quod meo, §. Si venditorem, ff. de Acquiren. possess.*

Quintò, cum quis metes in horto depositas vendit, simul atque claves horti tradiderit emptori, transeat proprietatem mercium ad emptorem, *l. Quæ ratione, §. Item si quis, ff. de acquiren. possess. & l. Si iusserim, ff. eod. tit. & l. Claudius, ff. de contrahen. emptio. & Instit. de rerum diu. §. Item si quis.* Clauium igitur traditio habetur pro traditione rei, cum claves ex causa emptionis, donationis, dotis, vel permutationis traduntur. Secus est, cum ex causa custodiæ; tunc enim traditio clauium solum (cum sine custodiæ significationem habet, *l. Cum pater, §. Pater pluribus, ff. de legat. 2.* Hinc est, ut templorum & auihus Sacerdotum traditis, beneficij Ecclesiastici quasi possessionem transferri receptum sit. Anton. Burius in cap. vi. de causa possess. & proprietate, Albericus, *l. 2. Si iusserim, ff. de Acquiren. possess.*

Sextò, cum, qui domino sciente, post venditionem possedit, interpretatur in possessionem inductum, & dominium acquisisse quoniam patientia eius, qui obligatur ad tradendum, pro traditione habetur, licet instrumento, quæ res tradita fuerat, non contineatur. *l. 2. C. de Acquiren. possess. ad quod facit id quod habetur in l. Quadam mulier, ff. de Rei vindicat.*

Septimò cum quis, accepto mancipio, instrumentum emptionis alteri tradit, eo ipso dominium transtulisse ceditur, *l. 1. C. de donationibus.*

Octauò, Si Ecclesie alicui vel Civitati res aliqua vendatur, statim dominium transferretur absque traditione rei. *Glossa in l. ut inter diuinum, C. de Sacrosan. Eccles. & Glossa. Instit. de Rerum diu. §. Item si quis in verbo Clauis.*

Idem Iuris est, si Ecclesie, vel Civitati relinquatur hereditas, vel legatum, vel aliqua res donetur, *Glossa ibidem.* Nonnò, cum quis rem aliquam donando, vel in dotem dando, vel vendendo, usufructum eius retinet, etiam si si stipulatus non sit, statim eam tradidisse creditur, *l. Quisquis, & l. Si quis argentum, §. Sed si quidem, C. de Donatio.*

Decimò: cum quis vendit alicui domum suam, ita tamen, ut eam pro conducta habeat ab emptore: & genera-

677
 tim, cum quis rem suam vendit, vel donat, & constituit se possessoriem nomine illius, eam tradidisse videtur, l. *Quod meo*, ff. de *Acquiren. poss.* Unde iure, denique in l. 1. §. *Si iussim*, ff. de *Acquiren. poss.* sic habetur: (Si iussim venditorem procuratori rem tradere, cum ea in presentia sit, videri mihi traditam, Præseus ait idemque esse si nummos debitorem iussim dare alij. Non est enim corpore & actu necesse apprehendere possessionem, sed etiam oculis & affectu: & argumento esse eas res, quæ propter magnitudinem ponderis moveri non possunt, ut columnas: nam pro traditis haberi eas, si in te presenti consenserint.) Ita lex.

Quartò quaeritur, An dolium vini, vel rei similis traditum censetur, si consignatum sit ab emptore? Inter veteres Iuriconsultos duæ fuerunt opiniones. Nam Trebatio traditum videbatur, Libeoni verò contra: cuius sententia valuit. Vnde in l. *Si vinum*, §. *Si dolium*, ff. de *Periculo & commodo rei venditæ*, legitur: (Si dolium signatum sit ab emptore, Trebatius ait traditum id videri, Libeoni contra: quod & verum est: magis enim ne submuretur, signari solere, quam ut traditum videatur.) Quæres, quando dolium vini pro tradito habeatur? Respondent quidam traditum non censeri, donec vinum fuerit ab emptore degustatum: aiunt enim in eadem l. *Si vinum*, §. *Sed si nondum*, ita haberi: Sed si nondum sint degustata, signata tamen ab emptore vasa, vel dola, consequenter dicemus, adhuc periculum esse venditoris; nisi si aliud convenit.) Sic ibi ergo donec vinum fuerit degustatum, traditum non censetur. Vnde in eadem l. §. *Quod si non*, ita dicitur: (Quod si non designavit tempus (scilicet, venditor) ea tenet periculum sustinere debet, quoad degustetur vinum, videlicet quasi tunc plenissime veneat, cum fuerit degustatum.) Sic ibi. Sed ex hisce locis iuris solam colligitur vini periculum venditoris esse, quoad sit ab emptore degustatum.

Quintò quaeritur, An res donata, vel vendita à Principe statim ex ipso contractu, absque vili traditione, dominium transferatur? De hac quaestione Covarruias libro secundo, §. *Variarum resolutionum capite decimo nono versus: Tertio constat*.

Duæ sunt opiniones, una est asserentium, illud dominium transferri ex ipso solo contractu Principis, Baldus, Ioannes Andreas, Aretinus, Angelus, Decius, Lafon apud Covarruiam: quam sententiam dicunt esse communem Alexander, Abbas, Curtius Senior, Gozadinus, Paulus Parisius, eodem teste Covarruiam. Altera est sententia, eorum qui asserunt, ex solo contractu Principis, videlicet donatione, venditione; vel permutatione non transferri dominium absque traditione rei, & apprehensione possessionis: transferri tamen ex privilegio, siue voluntate Principis expressa, vel tacita, Andreas Isernia, Martinus Laudensis, Lucas Parma, Iacobus S. Georgij: quos producit ac sequitur Covarruias loco superius allegato. Hac illi ratione solcuntur, quod in contractibus Princeps creditur secundum iuris communis regulas & præcepta agere, nisi aliud velit, idque expresse, vel tacite significet.

Quæstiones aliquot dicuntur circa legem Quoties.
 in libro Codicis titulo de Rei vindicatione contentam.

CAPVT XVIII.

De hac re Covarruias lib. 2. *Variarum resolutionum* cap. 19. & Antonius Gomes Tomo 2. *Variar. resolu.* cap. 2. 20.

In l. *Quoties*, C. de *Rei vindicat.* ita constitutum est: Quoties duobus in solidum, prædium iure distrahitur, manifesti iuris est, eum, cui priori traditum est, in deinde domino esse potiorum.

Idem colligitur ex l. *Qui tibi*, C. de *heredit.* & *actione vendita*. & l. *Si ancillam*, C. de *Act. empti*, & *venditi*, & l. *Qui tibi*, C. de *his, qui non à dominis manumissi*, & l. *Seruum*, C. de *rei vindicat.* & l. *Quintus*, ff. de *Actionibus empti*. & Ratio harum legum, & constitutionum est, quod dominium plerumque nequit ad alium transire nisi per traditionem, l. *traditionibus*, C. de *Pactis*, & l. *Nunquam*, C. per *traditionem*, ff. de *Acquiren. rerum dominio*, & l. *Instit. de Rerum diuis.* §. *Per traditionem*. Is autem, qui rem donat, vel vendit, prius quam eam tradat, nullum ius dominij transfert. l. *Seruum*, ff. de *Rei vindic.* & l. *Alienarum*, ff. de *verbo. Significa.* Sed tantum actione personali conveniri & cogi potest ad rem tradendam. l. *Ultim.* §. *Lucius*, ff. de *Donationibus* & l. *Qui tibi*, C. de *Hereditate, vel actione vendita*, & l. *Qui tibi hereditatem*, C. de *his, qui à non dominis missi sunt*. Quare ex duobus in solidum emptoribus, is potior habetur, quod attinet ad dominium acquirendum, & retinendum, cui, prius res ipsa tradita fuerat, quamvis in contrahendo posterior fuerit. Quod etiam colligitur ex l. *Si antea*, C. *Si duobus*, ff. de *Publiciana in rem actione*, & l. *Sihares*, §. *Ult.* ff. de *Act. empti*. At verò qui duobus in solidum eandem rem vendit diversis contractibus, poena Falsi puniatur, l. *Qui duobus*, ff. *Ad legem Cornelianam, de Falsis*: & *Stellionatus* crimen committere dicitur, qui rem alij obligatam dissimulata obligatione per calliditatem alij distraxit, vel permutaverit, vel in solidum dedit. l. *Stellionatus*, ff. de *crimine Stellionatus*.

Ea porò constitutio siue lex Quoties præfata, locum non habet in ijs causis, in quibus peculiari iure ex solo contractu extra traditionem rei dominium ad accipientem transfertur: tunc enim qui prius contraxit, præfertur cæteris, etiam quibus fuerit facta traditio rei, ut Glossa & reliqui docentur in *dicta lege Quoties*, testibus Covarruiam loco citato, num. 2. *versicul. Primum eam*, & Antonio Gomes, *libr. prædicto. num. 20. versiculo*. Nunc verò limitata, veluti si vendatur res Ecclesiæ, vel civitati, & postea vendatur alteri, eique tradatur, potiores sunt partes Ecclesiæ vel civitatis.

Primo quaeritur, An prædicta lex Quoties, locum habeat in Ecclesiis, Clericis, & cæteris Ecclesiasticis hominibus, cum eandem rem diversis contractibus vendunt duobus in solidum. Duæ sunt sententiæ, una est negantium, eam legem locum habere, ac propterea præferti priorem emptorem posteriori, etiam cui facta fuit traditio. Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas in *cap. continetur*, de *his que fiunt à Prelatis*, Romanus *conf. 298*. Gozadinus *conf. 14*. Alexander *conf. 83. num. 3. lib. 7*. Hippolitus in *singulari 82*. Id eadem ratione demonstrant, quoniam in Ecclesiis & Clericis est maxime reprobata variatio, & illosio, *cap. Quod autem, de iure patro.* & *cleri. cum illosio de Renuciat.*

Altera sententia est asserentium, etiam in illis locum habere prædictam legem, Quoties: quoniam Ecclesiæ, & Clerici ex sola venditione, siue traditione rei dominium in emptorem non transferunt, quod tamen in traditione